

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА: ТЕНДЕНЦІЇ СЬОГОДЕННЯ

University Education: Trends Today

Лебедєва Наталія⁵⁸

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна

ORCID: [0000-0001-6821-5559](https://orcid.org/0000-0001-6821-5559)

E-mail: nataliswon@gmail.com

ПОТОЧНІ ТА НОВІ ПРОБЛЕМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

За змін у суспільстві, освіта не може залишатися статичною. Отже, суспільство змінюється і разом з ним змінюються освітні виклики. Цей процес можуть запустити як внутрішні, чи давно назрілі питання, так і зовнішні, наприклад, війна. Зазначені питання та тенденції їх вирішення розглянуті у тезах, залишилися так само актуальними. Також ми зазначили абсолютно нові виклики сьогодення у вищій освіті України.

Ключові слова: освітні виклики, назрілі питання, суспільство, вища освіта.

***Current and New Problems of University Education in Ukraine.** Due to changes in society, education cannot remain static. So, society is changing and educational challenges are changing with it. This process can be triggered both by internal or long-overdue issues, and by external ones, for example, a war. The mentioned issues and trends in their solution are discussed in theses and remain just as relevant. We also noted the completely new challenges of today's higher education in Ukraine.*

Keywords: Educational Challenges, Pressing Issues, Society, Higher Education.

Вступ. Освіта – складне і багатогранне суспільне явище, сфера передачі, засвоєння і переробки знань і соціального досвіду. Американський вчений Н. Смелзер визначає освіту як інституалізований процес, на основі якого суспільство передає цінності, вміння та знання від однієї людини, групи, спільноти іншим [3]. Завдання будь-якої освіти полягає в тому, щоб індивід у процесі оволодіння сукупністю систематизованих знань і пов'язаних з ними навичок і вмінь долучився до набору культурних цінностей, домінуючому в даному суспільстві.

Мета. Вища освіта є однією з головних складових розвитку сучасного українського суспільства, його духовної культури, успіхів у зміцненні й утвердженні [4]. За змін у суспільстві, освіта не може залишатися статичною. Отже, суспільство змінюється і разом з ним змінюються освітні виклики. Цей процес можуть запустити як внутрішні, чи давно назрілі питання, так і зовнішні, наприклад, війна.

Методи й підходи. Виклики, які назріли до війни. Перший важливий тренд – трансформація поняття «освіта» як такого та його функцій. Нині люди

⁵⁸©Лебедєва Наталія (Lebedieva Natalia)

все частіше обирають не якусь одну спеціальність на все життя, а синтез двох чи більше, працюють мультидисциплінарно, або ж змінюють напрямок кар'єри протягом життя. Вища освіта більше не асоціюється лише з вузьким поняттям «університет», натомість сьогодні формальна та неформальна освіта працюють в синтезі, доповнюючи та підсилюючи одна одну.

Глобалізація. Тут варто згадати і болонський процес, завдяки якому росте кількість студентів в світі, і якість вищої освіти, і впровадження єдиних освітніх стандартів по всьому світі. Для української вищої освіти глобалізація означає також і конкуренцію. В новій реальності конкурувати доведеться всім: закладам освіти – на глобальному ринку освітніх послуг, їх випускникам згодом – на ринку праці [4].

Нові технології не лише докорінно змінили спосіб життя людей, а й вплинули на галузь освіти. Один з наслідків цього – стрімкий розвиток дистанційної освіти (причому, у секторі неформальної освіти навіть більше). В сучасному стрімкому світі можливість вчитись в зручний час і спосіб – великий бонус. Чітко усвідомити, як змінилося поняття освіти в сучасному світі, якими сьогодні є її ролі та функції, та враховувати це у своїй роботі або освітньому процесі. Відкритість до нового та постійне оновлення – запорука відповідності часу. Як наслідок змін функцій і формату освіти, змінюється також і роль викладача: він сьогодні не лише передає студентам знання, але і дає їм цілу систему soft skills, навичок дослідницької роботи, розвитку власної кар'єри тощо. Викладачі стають все менш прив'язані до одного навчального закладу, і в цьому сенсі можуть бути рольовою моделлю для власних студентів, демонструючи приклад успішної експертної та наукової кар'єри. Викладач сьогодні має бути ментором, фасилітатором, створювати оптимальні умови для прогресу студентів. Ключова функція ментора у тому, аби розкрити когнітивні здібності студентів до навчання: знайти внутрішні мотиватори студентів до навчання, і сформувати навчальний графік так, аби розподілити час, коли студент споживає знання, коли працює самостійно, з викладачем та з іншими студентами. «У створенні умов для навчання важлива інклюзія, - впевнена А. Нуржинська [4]. І це історія не лише про людей з особливими потребами, але й в першу чергу про врахування особливостей студентів до сприйняття інформації. Наступний виклик – вже внутрішній, і це нерелевантність вітчизняної вищої освіти сучасним світовим стандартам.

На законодавчому рівні загальна рамка стандартів вищої освіти в Україні визначена 10 статтею Закону України «Про вищу освіту». Сюди входить широкий перелік вимог до освітньої програми: від переліку компетенцій майбутніх спеціалістів – до вимог до якості освіти та професійних стандартів [4].

Зазначені питання та тенденції їх вирішення залишилися так само актуальними. А війна додала, часом, абсолютно нових викликів. Ось думка, яка, як ми вважаємо, охоплює нинішні проблеми:

І. Войтюк, в. о. голови Студентської ради Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» порушує питання:

– Здобувачі освіти та викладачі перебувають у різних місцях та умовах — і важко придумати умови, які б урівняли їх. Хтось перебуває в окупації, хтось за кордоном, хтось під час тривоги має писати контрольну.

– Що робити здобувачам освіти, які зараз воюють? Як ставитись до якості освіти, яку вони отримали? Вони не можуть отримувати освіту через війну, але, з іншого боку, не можна просто видавати дипломи за те, що хтось воював.

– Зменшення кількості стипендіатів не мотивує вступати до українських вишів. Можливо, треба ініціювати та заохочувати, щоб приватні компанії давали власні стипендії (замість того, щоб розраховувати на бюджетні кошти).

– Здобувачі освіти змушені брати академічну відпустку через війну. Проте вони повинні мати можливість повернутися на своє бюджетне місце — зараз вони його втрачають.

Важливо, щоб заклади вищої освіти не перестарались з академічною мобільністю, яка спрямована на те, щоб лишити людей в Україні. Якщо вони зараз відмовляються оформити академічну мобільність за кордоном, то відштовхують студентів. Потрібно створити такі умови, коли студент має вибір між українським та міжнародним закладами, і обирає Україну.

Потрібно інформувати студентів щодо змін навчального процесу. Студенти мають планувати своє життя. На мою думку, якщо ми хочемо якісної освіти, то треба повертатися до очного навчання [2].

Висновки. Українська система вищої освіти, хоч і зазнала суттєвих збитків через збройне вторгнення, проте встояла. Органам влади частково вдалося виробити ефективні рішення для стабілізації системи вищої освіти в цих складних умовах. Велике значення в цьому процесі мали згуртованість української освітянської спільноти, мотивація продовжувати навчати і навчатися, достатньо ефективна внутрішня політика українських закладів вищої освіти. Неоціненна заслуга і міжнародної спільноти в наданні допомоги освітянам з України [1]. Так, дійсно, війна стала черговим викликом для українського суспільства, освіти та вищої освіти, як його складової. Але, попри всі складнощі, ми зберігаємо свою ідентичність та рухаємося у Європейському напрямку. Для сучасного університету сьогодні стає все більш важливо, зберігаючи всі академічні компетенції, бути також майданчиком для відкритої

комунікації та обміну думками. Чітко усвідомити, як змінилося поняття освіти в сучасному світі, якими сьогодні є її ролі та функції, та враховувати це у своїй роботі або навчальному процесі. Відкритість до нового та постійне оновлення – запорука відповідності часу.

Список використаних джерел

1. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с.
2. Вплив війни на вищу освіту в Україні: виклики та перспективи. URL: <https://cedos.org.ua/events/vplyv-vijny-na-vyshhu-osvitu-v-ukrayiny-vyklyky-ta-perspektvyv/> (дата звернення 25.05.2023).
3. Освіта як система і процес URL: <https://stud.com.ua/46987/psihologiya/osvita-sistema-protses> (дата звернення 25.05.2023).
4. Сучасна вища освіта: гнучка, інноваційна, тривалістю в життя. URL: <http://gohigher.org/suchasna-vyscha-osvita> (дата звернення 25.05.2023).

Лисенко Галина⁵⁹

ORCID: [0000-0002-6216-5025](https://orcid.org/0000-0002-6216-5025)

E-mail: lysenko.halyna@pdaba.edu.ua

Баранник Олена⁶⁰

ORCID: [0000-0003-1410-5981](https://orcid.org/0000-0003-1410-5981)

E-mail: barannyk.olena@pdaba.edu.ua

Волкова Світлана⁶¹

ORCID: [0000-0003-0829-5627](https://orcid.org/0000-0003-0829-5627)

E-mail: switlanavolkova@gmail.com

Придніпровська державна академія будівництва і архітектури
м. Дніпро, Україна

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ ЗАРАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В умовах сучасних викликів, з якими стикнулася українська нація, важливим напрямом роботи є напрацювання стратегії інтеграції цілей сталого розвитку в навчальні програми закладів вищої освіти, зокрема, технічного профілю. Мета дослідження – окреслити стратегію модернізації вищої технічної освіти України на засадах досягнення цілей сталого розвитку. Обов'язковою складовою освітнього процесу в закладах вищої технічної освіти має бути блок гуманітарних та екологічних дисциплін, які за своєю змістовною структурою спрямовуються на досягнення цілей сталого розвитку, що, зі свого боку, сприяє забезпеченню якості вищої освіти як у внутрішньоінституційному плані, так і в контексті зовнішнього загальнонаціонального наративу, що корелюється із орієнтирами Європейського простору вищої освіти.

⁵⁹©Лисенко Галина (Lysenko Galyna)

⁶⁰©Баранник Олена (Barannyk Olena)

⁶¹©Волкова Світлана (Volkova Svitlana)